ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA

RĒZEKNES TIESU NAMS

Lietas Nr.A420358313
Lietas arhīva Nr.A42-03583-13

SPRIEDUMS

LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rēzeknē 2013.gada 23.oktobrī

Administratīvā rajona tiesa

šādā sastāvā: tiesnesis S.Linkevičs,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc G.K pieteikuma par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs G.K2012.gada 2.decembrī vērsās ar iesniegumu Ieslodzījuma vietu pārvaldē, kurā pieteicējs lūdza atlīdzināt morālo kaitējumu Ls 1700 apmērā, tas ir, Ls 100 par katru pavadīto mēnesi, kura laikā pieteicējam ilgstoši nācās pakļauties morālai spīdzināšanai amatpersonu nelikumīgo darbību dēļ.

Ieslodzījuma vietu pārvalde (turpmāk arī atbildētāja vai Pārvalde), izvērtējot pieteicēja iesniegumu, ar 2013.gada 10.janvāra lēmumu Nr.1/15.2-K/6469 (turpmāk – Lēmums) noteica kā morālā kaitējuma patstāvīgu atlīdzinājumu - rakstveida atvainošanos un uzdeva Daugavgrīvas cietuma administrācijai nekavējoties rakstveidā atvainoties G.K sakarā ar prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību, kas izpaudās, kā nepamatota disciplinārsoda - rājiena piemērošana.

Lēmums pamatots ar sekojošiem argumentiem.

[1.1] Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 19.janvāra spriedums ir stājies spēkā 2012.gada 19.janvārī un pieteicējam ir tiesības lūgt atlīdzināt viņam ar Daugavgrīvas cietuma administrācijas prettiesisko faktisko rīcību, kas izpaudās kā Daugavgrīvas cietuma administrācijas nepamatotā disciplinārsoda piemērošanu pieteicējam.

Pieteicējs iesniegumā norāda, ka ar Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcību tika nodarīts personiskais kaitējums, kurš izpaudās kā kaitējums viņa ar likumu aizsargātām interesēm, kā arī morālais kaitējums, tas ir, Daugavgrīvas cietuma faktiskā rīcība, kas izpaudās kā nepamatots disciplinārsods, kas tika piemērots 2010.gada 12.augustā un attiecīgi pieteicējs 2010.gada 9.septembrī vērsās ar apstrīdēšanas iesniegumu Pārvaldē. Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk - Atlīdzināšanas likums) 17.pants nosaka, ka privātpersona iesniedz iesniegumu par zaudējuma atlīdzinājumu gada laikā no dienas, kad tā uzzināja vai tai vajadzēja uzzināt par zaudējumu, bet ne vēlāk kā piecu gadu laikā no iestādes prettiesiskā administratīvā akta spēkā stāšanās vai prettiesiskas faktiskās rīcības veikšanas dienas.

Līdz ar to pieteicējs lūdz atlīdzināt morālo kaitējumu.

[1.2] Atlīdzināšanas likuma 9.pants noteic, ka morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir personiskais kaitējums, kas izpaužas kā fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums, savukārt 11.panta trešā daļa noteic, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats uzskatāms par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums. Savukārt Atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmā daļa noteic, ka

personisko un morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus.

Atlīdzības apmērs tiek noteikts, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu un sekas. Morālā kaitējuma smagums vienāda aizskāruma rezultātā dažādām personām var atšķirties. Juridiskajā literatūrā atzīts, ka vienai personai smags nodarījums var radīt viegla smaguma sekas emocionālajam un veselības stāvoklim, taču citai viegls nodarījums var radīt sevišķi smagas sekas. Lemjot par morālā kaitējuma atlīdzinājumu, jāvērtē, cik būtiski personas tiesības ir aizskartas, proti, vai konstatējams būtisks tiesību aizskārums.

Augstākās tiesas Senāta administratīvo lietu departaments savā praksē ir atzinis, ka morālais kaitējums ir fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. (Skat. AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 26.marta spriedums lietā Nr.A42292206). Kā arī, ka tiesību aizskārumam, kas izraisījis personas ciešanas, ir jābūt būtiskam. Tātad iespējamas ciešanas, kuras radušās nebūtiska tiesību aizskāruma rezultātā, neietilpst morālā kaitējuma tvērumā un secīgi nav atlīdzināmas. Tas atbilst vispāratzītajam *de minimis (de minimis non curat lex jeb tiesībām nerūp sīkumi)* principam. Līdzīgi norādījis arī Senāts, proti, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma pamats ir nevis jebkurš, bet *būtisks* tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums (sk. Senāta 2012. gada 11. maija sprieduma lietā Nr. SKA-117/2012 8.punktu).

[1.3] Konkrētajā gadījumā Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 19.janvāra spriedumā noteikts, ka ar lietā esošajiem dokumentiem nav pilnībā pierādīts, ka pieteicējs ir pārkāpis tiesību normās noteikto cietuma iekšējās kārtības ievērošanu, kas būtu pamats pieteicēja saukšanai pie disciplināratbildības. Ievērojot šajā spriedumā minēto, tiesa secināja, ka lēmums ir atceļams un pieteicēja pieteikums ir apmierināms.

Vērtējot pieteicējam nodarītā kaitējuma būtiskumu, Pārvalde norāda, ka pieteicēja iesniegumā minētais, ka viņam bija jāsamierinās ar mazvērtības un noniecinātības sajūtu un nepelnīti cietumā iemantojis narkomāna slavu. Pārvalde uzskata, ka nepamatotais disciplinārsods nevarēja pieteicējam radīt sevišķi smagas sekas vai sagādāt būtiskas ciešanas. Pēc Pārvaldes rīcībā esošās informācijas pieteicējs soda izciešanas laikā tika sodīts 15 reizes disciplinārā kārtā. Kā arī, ņemot vērā līdzīga rakstura lietās vērtētos apstākļus un atlīdzinājuma apmēra noteikšanas kritērijus, papildus, ņemot vērā, ka pieteicējam morālo kaitējumu nodarījis pats disciplinārsodu piemērošanas fakts, nevis disciplinārsoda izciešanas apstākļi.

Līdz ar to, Pārvaldes ieskatā, Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcība, kas izpaudās kā nepamatota disciplinārsoda piemērošana, tas ir, izteikt rājienu, konkrētajā situācijā neradīja pieteicējam būtisku tiesību aizskārumu.

Papildus pārvalde norāda, ka tiesu praksē par līdzīgiem pārkāpumiem (piem. administratīvā lieta Nr.A420664411) tiesa uzlikusi par pienākumu Pārvaldei rakstveidā atvainoties pieteicējam.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Pārvalde uzskata, ka konkrētajā tiesiskajā situācijā kā morālā kaitējuma patstāvīgs atlīdzinājums ir nosakāma rakstveida atvainošanās. Pārvaldes ieskatā, saņemot šādu rakstveida atvainošanos, pieteicējs gūtu pietiekošu morālo gandarījumu par Pārvaldes struktūrvienības veiktu prettiesisku faktisko rīcību.

[2] Pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu. Pieteikumā norādīts, ka pieteicējs nepiekrīt leslodzījuma vietu pārvaldes 2013.gada 10.janvāra lēmumam Nr.1/15.2-K/6469, lūdz to grozīt un atlīdzināt pieteicējam morālo kaitējumu Ls 1700 apmērā, tas ir, Ls 100 par katru pavadīto mēnesi, kura laikā pieteicējam ilgstoši nācās pakļauties morālai spīdzināšanai amatpersonu nelikumīgo darbību dēļ.

Pieteikumā norādīts, ka, kamēr pieteicējs nevērsās Pārvaldē ar prasību atlīdzināt morālo kaitējumu, Daugavgrīvas cietuma administrācija necentās novērst savas nelikumīgās rīcības sekas, tādējādi pilnībā ignorējot pieteicēja ciešanas un morālo pazemojumu.

[3] Tiesai iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā Pārvalde G.K pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt Lēmumā minēto apsvērumu dēļ.

[4] Administratīvā procesa likuma 112.[1] panta pirmā daļa noteic, ka administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā bez tiesas sēdes, ja likumā nav noteikts citādi.

Savukārt minētā panta ceturtā daļa noteic, ka tiesa lietu mutvārdu procesā tiesas sēdē izskata, ja pirmās instances tiesai to lūdzis pieteicējs (..).

Tā kā pieteicējs tiesai nav lūdzis lietu izskatīt mutvārdu procesā, tiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 112.[1] panta pirmajai daļai lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[5] Izvērtējot lietas dalībnieku rakstiskos paskaidrojumus un lietā esošos pierādījumus, tiesa secina, ka pieteikums ir nepamatots un noraidāms.

[6] Tiesa konstatē, ka lietā nav strīda par lietas faktiskajiem apstākļiem.

No lietas materiāliem secināms, ka pieteicējs vēlas saņemt morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 1700 apmērā, tas ir, Ls 100 par katru pavadīto mēnesi, kura laikā pieteicējam ilgstoši nācās pakļauties morālai spīdzināšanai amatpersonu nelikumīgo darbību dēļ, kas nodarīts ar Daugavgrīvas cietuma faktisko rīcību, kas izpaudās, kā nepamatota disciplinārsoda - rājiena piemērošana pieteicējam.

[7] Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem, vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Savukārt saskaņā ar APL 94.panta ceturto daļu atlīdzināšanas pienākumu attiecīgais publisko tiesību subjekts var izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams vai nav adekvāti, samaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu naudā.

Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmā daļa noteic, ka iestāde zaudējumu var nodarīt ar darbību, izdot prettiesisku administratīvo aktu, vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies.

No minētā izriet, ka persona var prasīt zaudējumu atlīdzinājumu, ja zaudējumi nodarīti ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību, kas atzīta par prettiesisku. Atlīdzinājums var būt gan finansiālā izteiksmē (atlīdzinājums naudā), gan tā dēvētā dabiskā restitūcija *(restitutio in integrum)*, tas ir, tāda stāvokļa atjaunošana, kāda bija pirms tiesību aizskāruma.

Konkrētajā lietā, nav strīda, ka Daugavgrīvas cietuma faktiskā rīcība, nepamatoti piemērojot pieteicējam disciplinārsodu - rājienu, ir prettiesiska.

Tādējādi, pieteicējam ir tiesisks pamats prasīt zaudējumu atlīdzinājumu no atbildētājas. Līdz ar to, tiesai jānoskaidro, vai pieteicēja norādītais zaudējumu apmērs ir pamatots un atbilstošs.

[8] Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 9.pants paredz, ka morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Šā likuma 11.panta trešā daļa noteic, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats uzskatāms par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, savukārt saskaņā ar šā likuma 14.panta pirmo daļu personisko un morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzdalību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus.

Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments ir atzinis, ka lai noteiktu tiesības uz atlīdzinājumu, jākonstatē tieša cēloņsakarība starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto kaitējumu, tas ir, jākonstatē objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām kaitējumu radošām sekām. Proti, jākonstatē, ka minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas. Savukārt, morālā kaitējuma atlīdzināšanas gadījumā, morālais kaitējums nosakāms atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus (*sk., Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 17.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-8/2006 17.3.punktu*).

Ievērojot minēto, secināms, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma piešķiršanai nepieciešams konstatēt šādus apstākļus: 1) personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisku aizskārumu; 2) personas morālas ciešanas; 3) tiešu cēloņsakarību un objektīvu saikne starp iepriekš minētajiem apstākļiem, kas nenovēršami radījuši kaitīgās sekas. Savukārt konstatējot minētos apstākļus, tiesai, jānosaka morālā kaitējuma apmērs.

[9] Kā jau iepriekš spriedumā atzīts, ka Daugavgrīvas cietuma faktiskā rīcība nepamatoti piemērojot pieteicējam disciplinārsodu - rājienu, bija prettiesiska. Tādējādi atzīstams, ka šāda prettiesiska darbība pieteicējam varēja radīt morālu kaitējumu.

Pieteicējs pieteikumā tiesai, izklāstot lietas apstākļus, norādījis, ka, kamēr pieteicējs nevērsās Pārvaldē ar prasību atlīdzināt morālo kaitējumu, Daugavgrīvas cietuma administrācija necentās novērst savas nelikumīgās rīcības sekas, tādējādi pilnībā ignorējot pieteicēja ciešanas un morālo pazemojumu.

Izvērtējot lietas apstākļus, tiesa nekonstatē un pieteicējs pats nenorāda, kādā veidā sakarā ar disciplinārsoda – rājienā nepamatotu piemērošanu izpaudās pieteicēja ciešanas un morālais pazemojums.

Atbildētāja norādīja, ka nepamatotais disciplinārsods nevarēja pieteicējam radīt sevišķi smagas sekas vai sagādāt būtiskas ciešanas. Pēc Pārvaldes rīcībā esošās informācijas pieteicējs soda izciešanas laikā tika sodīts 15 reizes disciplinārā kārtā.

Tiesa atzīst, ka apstāklis, nepamatoti piemērojot pieteicējam disciplinārsodu – rājienu, atzīstams par pazemojošu un morālas ciešanas izraisošu.

Tiesas ieskatā minētās pieteicēja morālās ciešanas nav atzīstamas par būtiskām, jo rājiens ir viens no vieglākajiem disciplinārsodiem un pieteicējs iepriekš soda izciešanas laikā tika sodīts 15 reizes disciplinārā kārtā.

Tiesa norāda, ka ne jebkurš morālais kaitējums atlīdzināms naudā. Vienīgi būtisku morālo kaitējumu ir atbilstīgi atlīdzināt naudā. Tādēļ Atlīdzināšanas likuma 14.panta ceturtā daļa paredz, ka vieglāka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskāruma gadījumā morālo kaitējumu var atlīdzināt ar iestādes rakstveida vai publisku atvainošanos. Atvainošanās ir atbilstīgākais atlīdzinājuma veids, ar kuru atlīdzina morālo kaitējumu, kurš nav smags (*sk. Senāta 2009.gada 5.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-338/2009 14.punktu*).

Tiesa nekonstatējot būtisku morālo kaitējumu, kas pieteicējam nodarīts ar minēto Daugavgrīvas cietuma prettiesisko faktisko rīcību, secina, ka nav pamata atlīdzinājumu noteikt naudas izteiksmē, bet kā atbilstīgs atlīdzinājums atzīstams iestādes rakstveida atvainošanās.

[10] Pastāvot nodibinātajiem apstākļiem tiesa atzīst, ka Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2013.gada 10.janvāra lēmums Nr.1/15.2-K/6469 ir tiesisks un pamatots, kā arī nepastāv pieteicēja pieprasītā labvēlīgā administratīvā akta izdošanas nosacījumi. Līdz ar to pieteicēja prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu ir noraidāms.

[11] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 124.panta pirmajai daļai par pieteikumu par lietas ierosināšanu tiesā maksā valsts nodevu Ls 20 apmērā. Savukārt Administratīvā procesa likuma 126.panta trešā daļa noteic, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas ar tiesas lēmumu bijis pilnīgi vai daļēji atbrīvots, pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam ir pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās likumīgā spēkā (..).

Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2013.gada 20.marta lēmumu pieteicējs daļēji atbrīvots no valsts nodevas samaksas, samazinot valsts nodevas apmēru līdz Ls 5. Pieteikums ir noraidāms. Līdz ar to pastāv Administratīvā procesa likuma 126.panta trešajā daļā paredzētie apstākļi un pieteicējam nosakāms pienākums samaksāt valstij nesamaksāto valsts nodevu Ls 15 apmērā.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta trešo daļu, 246.-251., 289.-291.pantu tiesa

nosprieda:

noraidīt G.K pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Uzlikt par pienākumu G.K triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā samaksāt valstij valsts nodevu piecpadsmit latu apmērā, iesniedzot tiesai valsts nodevas apmaksu apliecinošu dokumentu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu namā.

Tiesnesis S.Linkevičs